

Maria Ohisalo gröna m.fl.

Interpellation om regeringens natur- och klimatpolitik

Till riksdagen

Inledning

Klimatuppvärmningen och artförlusten är problem som hotar hela mänskligheten och som berör oss alla. Omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle är ett måste och samtidigt en möjlighet.

Tillståndet för Finlands natur är alarmerande. Var nionde art i vårt land är hotad. Speciellt dåligt är skogarnas tillstånd – tre fjärdedelar av våra skogsnaturtyper är hotade. Situationen är inte speciellt mycket bättre för våra sjöar och vattendrag: En fjärdedel av livsmiljötyperna i Östersjön och våra inre vatten är hotade. Längs kusterna är över hälften av livsmiljötyperna hotade.

Också utsläppsutvecklingen i Finland är oroväckande. Utsläppen var på nedgång under en lång period, men nu hotar minskningen att avta och till och med stanna upp helt. Finlands klimatneutralitetsmål för 2035 har grundat sig på antagandet att skogarna och marken skulle stå för en betydande del av nettobindningen av koldioxid. De senaste utvärderingarna har visat att markanvändningssektorn i Finland inte längre som helhet utgör en kolsänka, utan tvärtom en utsläppskälla.

Dessa uppgifter borde få larmklockorna att ringa i regeringen. Regeringen Orpo har förbundit sig att stoppa förlusten av den biologiska mångfalden före 2030 och att Finland i enlighet med klimatlagen ska uppnå klimatneutralitet senast 2035. Finland har dessutom förbundit sig till EU:s klimat- och naturmål och även krävt ambitiösa åtgärder av andra länder.

Regeringen har emellertid upprepade gånger visat att den inte tar vare sig förlusten av arter eller klimatkrisen på allvar. Regeringen Orpo går till historien med att vara den första regeringen som medvetet ökar utsläppen.

Europeiska unionen är en nyckelaktör i den internationella natur- och klimatpolitiken. EU måste kunna hålla fast vid sina mål att bekämpa förlusten av den biologiska mångfalden och fortsätta visa vägen för hur utsläppen ska minskas. Avtal är till för att följas, och man måste äntligen lyckas engagera alla länder fullt ut i utsläppsminskningen. Regeringen Orpos förmåga att främja en fungerande natur- och klimatpolitik nationellt och inom EU är helt otillräcklig.

Naturpolitik

Interpellation IP 5/2024 rd

Regeringen genomför de genom tiderna största nedskärningarna i finansieringen av naturskyddet. Den har minskat finansieringen av vattenskyddet med rentav två tredjedelar.

Regeringens nedskärningar drabbar också naturskyddsprogrammen Metso och Helmi, även om till exempel Naturpanelen har påpekat att de finansiella resurserna för naturskyddet redan i nuläget är otillräckliga. Programgenomförandet försvåras ytterligare av regeringens nedskärningar i miljöförvaltningen, som också begränsar alla former av natur- och klimatarbete och försämrar förutsättningarna för en grön omställning.

Regeringen försöker förbigå det skydd av gamla orörda skogar som nationella åtaganden och EU-förpliktelser förutsätter. I offentligheten har det upprepade gånger hörts att man vill ställa omotiverat strikta nationella krav på gamla skogar. Genom att urvattna skyddet av gamla skogar håller regeringen på att svika också sitt sista naturskyddslöfte. Regeringen Orpo fick efter den förra regeringen ta över uppdraget att slutföra den första nationella strategin för biologisk mångfald. Under regeringen Orpos vaktpass har strategiutkastet dock försämrats avsevärt och skyddsmål av förpliktande karaktär har slopats.

Regeringen försvagar vården av naturängar och andra vårdbiotoper, skötseln av skadade vilda djur och bekämpningen av miljöskador. Regeringen har inte haft förmåga att fortsätta varken beredningen av förvaltningsplanerna för stora rovdjur eller fastställandet av en gynnsam skyddsnivå för vargen. Istället har regeringen fokuserat på att försöka försvaga habitatdirektivet.

Var och en ska kunna njuta av den finska naturen och dess hälsoeffekter. De stora nedskärningarna i friluftstjänsterna riskerar att minska antalet rastplatser längs friluftslederna med upp till en tredjedel.

Klimatpolitik

Regeringens åtgärder för att uppnå klimatneutralitet i enlighet med klimatlagen är otillräckliga. Sänkningen av distributionsskyldigheten för drivmedel orsakar enligt arbets- och näringsministeriets bedömningar extra utsläpp på över en miljon ton per år, och regeringen föreslår inga kompenserande lösningar. Regeringen sänker också beskattningen av fossila importbränslen, vilket inte bara ökar utsläppen utan också minskar statens skatteintäkter med upp till 250 miljoner euro per år och försämrar försörjningsberedskapen. Dessutom skärper regeringen beskattningen av elbilar, minskar finansieringen av laddningsinfrastruktur för elbilar och sänker beskattningen av förorenande bilar. Regeringen har straffat vanliga människor också när den valt att slopa energierunderstöden för att få kommunerna och hushållen att sluta använda fossila importbränslen. Understöden har både varit populära och riktats rätt.

Regeringen har inte riktat några konkreta åtgärder för att minska utsläppen från jordbruket, trots att de utsläppen praktiskt taget inte har minskat alls under 2000-talet. Detta är också en av de största EU-frågorna under nästa valperiod. Ett fungerande och lönsamt jordbruk är en väsentlig del av försörjningsberedskapen, och upprätthållandet av livsmedelsproduktionen är en kärnuppgift för jordbruket. Att inte komma till skott med utsläppsminskningarna ligger inte ens i jordbrukarnas intresse, så nu behövs det en konsekvent klimatpolitik för jordbruket som tryggar en hållbar livsmedelsförsörjning och ger tilltro till framtiden. Regeringen satsar inte heller på produk-

Interpellation IP 5/2024 rd

tion eller förädling av växtbaserad mat, även om det just nu finns genuin potential att bygga upp en betydande exportindustri för växtbaserade livsmedel i vårt land.

Regeringens klimatpolitik stöder sig alltför mycket på tekniska kolsänkor på bekostnad av andra lösningar. Även om tekniska sänkor behövs bör eller kan de inte ersätta snabbare och billigare klimatåtgärder. Klimatpanelen har bedömt att nyttan med de tekniska sänkorna realiseras först på 2030-talet. Hittills har regeringens arbete för att främja tekniska sänkor dessutom bara varit tomt prat.

Regeringen har upprepade gånger hävdad att den riktar åtgärder till de områden där potentialen för att minska utsläppen är störst. Det stämmer inte. Regeringen ignorerar till exempel utsläppen från torvmarker helt, även om en minskning av dem skulle vara det effektivaste sättet att stärka markens förmåga att binda koldioxid. Utsläppen från torvmarker är större än de sammantagna utsläppen från hela utsläppshandelssektorn och dubbelt så stora som de sammantagna utsläppen från trafiken. Regeringen återtar också tidigare åtgärder, såsom stöd för våtmarksodling och beskogning av impedimentmark, och reagerar inte på något sätt på de kollapsade kolsänkorna. Tvärtom kommer avverkningarna enligt regeringsprogrammet till och med att öka. De mest kostnadseffektiva klimatåtgärderna på torvmarker genomförs varken i Finland eller i EU och jordbrukarnas möjligheter att få inkomster från miljöinsatser uteblir.

Trots omfattande anpassningsåtgärder har regeringen inte rört de miljöskadliga företagsstöden, även om forskarna anser att de på ett avsevärt sätt bromsar utvecklingen av den ekonomiska produktiviteten. Tvärtom har regeringen beslutat att ytterligare öka dessa stöd. I stället för att på ett hållbart sätt förnya beskattningen av trafiken tänker regeringen införa företagsstöd för dieselolja för yrkestrafik. Regeringen är inte intresserad av att styra den ekonomiska verksamheten genom att sätta pris på miljöskadliga aktiviteter, även om det också med tanke på anpassningsåtgärderna skulle vara förnuftigt att exempelvis införa en förändringsavgift för markanvändning.

Finlands och de finländska företagens framgång är beroende av att den gröna omställningen lyckas. Det är ett grovt misstag att ställa konkurrenskraften mot miljöansvaret och klimatåtgärderna. En del av de finländska företagens konkurrensfördelar bygger uttryckligen på ren teknik och höga standarder, och det finländska näringslivet har legat i framkant med att utveckla lösningar för en grön omställning. Det som behövs idag är en hög förädlingsgrad, ren produktion och att man drar nytta av digitaliseringen och teknologin, men regeringens linje är att gå tillbaka till det förgångna. Finland håller på att hamna utanför investeringarna i den gröna omställningen, och investeringarna hotar att förbli på planeringsstadiet.

EU-politik

Utöver regeringens förödande åtgärder och passivitet hemmavid kullkastar regeringen klimat- och naturåtgärderna i hela Europa. Den största skadan för miljön orsakar regeringen genom att med ett förslag i sänder försvaga EU:s miljöpolitik. Regeringen fällde EU:s restaureringsförordning, även om man vid beredningen av förordningen hade bemött Finlands oro. Om man väljer att helt och hållet begrava restaureringsförordningen blir EU:s mål om att stoppa förlusten av den biologiska mångfalden före 2030 praktiskt taget omöjligt att uppnå.

Interpellation IP 5/2024 rd

Regeringen var också med och försvagade det nyligen antagna företagsansvarsdirektivet och vill ytterligare försvaga både förordningen om avskogning och ramdirektivet för vatten. Regeringens agerande när den på slutrakan valde att urvattna företagsansvarsdirektivet ger de finländska företagen ett sämre konkurrensläge. Övergripande och gemensamma spelregler som är bindande för alla skulle ha varit till fördel för de finländska företagen.

Finlands regering bör i enlighet med sitt eget regeringsprogram främja den EU-reglering som motarbetar artförlusten. Den EU-politik som regeringen Orpo driver är reaktiv och defensiv. Samtidigt som regeringen satsar Finlands kort på att försvaga EU:s natur- och klimatåtgärder, försvagar den genom sina handlingar också EU:s beslutsfattande. Det har konsekvenser för EU:s ställning globalt och för den europeiska säkerheten.

Till följd av regeringens passivitet kan Finland få allvarliga ekonomiska påföljder för försummelser som gäller klimatpolitiken. Det innebär att Finland måste köpa utsläppsenheter av andra EU-länder. Eftersom man ännu inte känner till priset på utsläppsenheterna, tar regeringen risker som kan medföra mycket stora ekonomiska kostnader.

EU:s klimatmål för 2040 måste fastställas i enlighet med klimatavtalet från Paris och utifrån bästa tillgängliga kunskap. Utsläppshandeln har varit ett verktyg för klimatpolitiken och bör även i fortsättningen vara en central del av EU:s klimatpolitik. Den gröna omställningen bör främjas på ett verkkningsfullt sätt i EU. Ett sätt är att inrätta ett nytt finansieringsinstrument för att finansiera sådana projekt där man med den bästa kunskapen främjar den gröna omställningen. Regeringens passivitet är påtaglig också i denna fråga, eftersom det inte är realistiskt att förvänta sig att man snabbt skulle frångå den statligt stödda konkurrensen.

Avslutningsvis

Att dröja med åtgärder som bekämpar förlusten av den biologiska mångfalden och klimatkrisen blir dyrt och drabbar direkt finländska företag, arbetstagare och människors välbefinnande. En mångsidig och välmående natur utgör grunden för all ekonomisk verksamhet, och en utarmning av den hotar de finländska företagens verksamhetsbetingelser. Vårt näringsliv stöder en ambitiös klimatpolitik och arbete för biologisk mångfald. Om regeringen Orpo på allvar skulle ta i itu med att förbättra skogsnaturens mångfald och stärka kolsänkorna kunde det medföra nya förtjänstmöjligheter också till exempel för skogsägarna.

Det står klart att med den politik som regeringen nu driver kommer artförlusten i Finland inte att stoppas och vi kommer inte att uppnå klimatlagens mål om klimatneutralitet. Samtidigt försöker regeringen urvattna klimat- och naturpolitiken på EU-nivå. Det är oförlåtligt i en situation där framför allt dagens barn och unga och de kommande generationerna kommer att få betala notan för det ogjorda arbetet. På lång sikt utgör klimatkrisen och förlusten av den biologiska mångfalden det största hotet mot Finlands ekonomi och säkerhet samt människornas välbefinnande.

På grundval av det ovanstående och med hänvisning till 43 § i Finlands grundlag framställer vi följande interpellation till den behöriga ministern:

Interpellation IP 5/2024 rd

Har hela regeringen verkligen förbundit sig att stoppa förlusten av den biologiska mångfalden före 2030 och nå Finlands klimatneutralitetsmål 2035,

på vilka trovärdiga sätt, som också visats vara tillräckliga, ämnar regeringen infria sitt löfte om att stoppa förlusten av den biologiska mångfalden före 2030,

hur tänker regeringen stoppa utarmningen av den finländska skogsnaturen,

hur tänker regeringen säkerställa ett tillräckligt skydd av de gamla skogar som är avgörande för Finlands naturmål,

hur tänker regeringen trygga framtiden för vandringsfiskbestånden och förbättra tillståndet för vattendragens ekosystem,

hur tänker regeringen säkerställa bevarandet av vårdbiotoper,

när tänker regeringen ställa upp nationella mål för den biologiska mångfalden i Finland och hur säkerställer regeringen att de bygger på den främsta evidensbaserade kunskapen och bidrar till att stoppa förlusten av den biologiska mångfalden i vårt land,

har regeringen beräknat hur mycket de fördröjda natur- och klimatåtgärderna kostar Finland,

hur tänker regeringen locka sysselsättande investeringar i den gröna omställningen till Finland och förhindra att de slinker iväg till konkurrentländerna,

hur säkerställer regeringen att Finland inte blir tvunget att köpa utsläppsenheter av andra EU-länder,

med vilka trovärdiga metoder, som också visats vara tillräckliga, ämnar regeringen säkerställa att Finland når klimatneutralitet enligt klimatlagen senast 2035,

hur främjar regeringen på EU-nivå en vetenskapsbaserad natur- och klimatpolitik som främjar konkurrensläget för finländska företag,

hur säkerställer regeringen att utsläppen från trafiken minskar tillräckligt,

hur tänker regeringen minska utsläppen från jordbruket och trygga förutsättningarna för matproduktionen i Finland också i fortsättningen,

har regeringen för avsikt att ge jord- och skogsägare möjligheter att tjäna på kolbindning och på att förbättra naturens tillstånd, och

tänker regeringen gallra bland betydande direkta företagsstöd eller skatteutgifter som är skadliga för klimatet och naturen och säkerställa att investeringsincitamentet i fortsättningen de facto främjar investeringar i grön omställning?

Interpellation IP 5/2024 rd

Helsingfors 17.5.2024

Maria Ohisalo gröna
Fatim Diarra gröna
Saara Hyrkkö gröna
Tiina Elo gröna
Krista Mikkonen gröna
Bella Forsgrén gröna
Pekka Haavisto gröna
Jenni Pitko gröna
Atte Harjanne gröna
Oras Tynkkynen gröna
Hanna Holopainen gröna
Sofia Virta gröna
Inka Hopsu gröna
Li Andersson vänst
Timo Furuholm vänst
Veronika Honkasalo vänst
Mai Kivelä vänst
Anna Kontula vänst
Minja Koskela vänst
Merja Kyllönen vänst
Laura Meriluoto vänst
Aino-Kaisa Pekonen vänst
Jussi Saramo vänst
Hanna Sarkkinen vänst
Antti Lindtman sd
Tytti Tuppurainen sd
Pinja Perholehto sd
Ilmari Nurminen sd
Johanna Ojala-Niemelä sd
Paula Werning sd
Saku Nikkanen sd
Timo Suhonen sd
Aki Lindén sd
Jani Kokko sd
Johannes Koskinen sd
Anna-Kristiina Mikkonen sd
Kim Berg sd
Eemeli Peltonen sd
Joona Räsänen sd
Pia Viitanen sd
Riitta Mäkinen sd
Krista Kiuru sd
Tuula Haatainen sd
Timo Harakka sd

Interpellation IP 5/2024 rd

Eveliina Heinäluoma sd
Mika Kari sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Matias Mäkynen sd
Marko Asell sd
Johan Kvarnström sd
Lauri Lyly sd
Helena Marttila sd